
NEMZETKÖZI SZERZŐDÉSEK A VADON ÉLŐ ÁLLATOK VÉDELMÉRŐL*

Paulovics Anita**

1. Bevezetés

a természetvédelem a 20-ik század második felétől egyre fokozódó jelentőségre tett szert, ami természetesen nem jelenti azt, hogy a természet megóvása terén ennél korábban ne lettek volna különféle kezdeményezések. A természetvédelem feladata a természeti tájak, területek, növény és állatfajok megóvása. Az elmúlt évtizedekben a rohamos gazdasági fellendülés, a klímaváltozás komoly károkat eredményezett a vadon élő állatvilág sokféleségére. Ezt felismerve a tudomány képviselői, továbbá a természetvédelem iránt elkötelezett civil szervezetek felhívták erre a közvélemény figyelmét. Elsősorban ennek köszönhető a természetvédelem előretörése az 1960-as évektől kezdve.

A napjainkra kialakult drámai helyzetet érzékelteti a Természetvédelmi Világszövetség (International Union for Conservation of Nature, a továbbiakban: IUCN) megállapítása is, mely szerint évente átlagosan ötven állatfaj kerül közelebb a kihaláshoz.¹ 2015-ben például végleg kipusztult a keleti puma, 2012-ben a Pinta-szigeti teknős, 2011-ben a vietnámi orrszarvú.² Es ez csak néhány példa az elmúlt évekből.

Az emberiség beavatkozott az evolúció természetes folyamatába. Számos állatfaj veszélyeztetetté vált. A kihalással fenyegetett állatfajok többsége Amerikában, Afrikában és Ausztráliában él. Az egyik oka ennek a kétségbeejtő helyzetnek az, hogy az ember kezdte leigázni a természetet, a fakitermeléssel tönkretette az erdőket, szennyezi a levegőt és a vizet, vadászni és veszélyeztetni kezdte az állatfajokat és ellenőrzés nélkül új fajokat telepített be az élőhelyekre.

* A tanulmányban ismertetett kutató munka az EFOP-3.6.1-16-2016-00011 jelű „*Fiatalodó és Megújuló Egyetem – Innovatív Tudásváros – a Miskolci Egyetem intelligens szakosodást szolgáló intézményi fejlesztése*” projekt részeként – a Széchenyi 2020 keretében – az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

** Intézetigazgató egyetemi tanár, tanulmányi és általános dékánhelyettes, Miskolci Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Államtudományi Intézet, Alkotmányjogi Tanszék.

¹ https://index.hu/tudomany/2015/06/20/bekoszonott_az_uj_tomeges_kihalas_kora/, (2018. március 31.)

² <https://lajk.startlap.hu/2015/06/25/itt-van-minden-egy-es-allat-ami-kihalt-az-elmult-100-evben/>, (2018. április 01.)

Sajnálatos módon a ma élő állatfajok bármelyikével előfordulhat, hogy hirtelen veszélyeztetetté válik, vagy kipusztul.³ Ezért nagyon fontos a nemzetközi szintű együttműködés az állat- és természetvédelem kérdéseiről.⁴ A nemzetközi természetvédelem kialakulásában kiemelkedő szerepet játszott az 1948-ban megalakításra került Nemzetközi Unió a Természetvédelemért és Természeti Erőforrásokért. Ennek a szervnek a kiadványaként jelent meg a Vörös Könyv. További fontos lépésnek tekinthető az, hogy 1959-ben az érintett felek aláírták az Antarktisz Egyezményt. Ezzel szinte párhuzamosan nemzetközi természetvédelmi programok indultak meg. 1970-ben például az UNESCO indított be nemzetközi kutatási programot az Ember és bioszféra program (MAB) címmel.

A vadon élő állatfajok védelmének jelentőségét mutatja az, hogy az állatfajok védelme érdekében számos nemzetközi egyezmény született. A szerződést megkötő felek ugyanis felismerték, hogy a vadon élő állatok megóvása mind a jelen, mind a jövő szempontjából kiemelkedő jelentőségű.⁵ Az Európai Unió is növekvő figyelmet szentel a környezetvédelem kérdésén belül a vadvilág védelmére.

A következőkben a vadon élő állatok védelmét célzó nem-regionális nemzetközi szerződéseket mutatom be.

2. A biológiai sokféleség egyezmény

A Biológiai Sokféleség Egyezményt 1992. június 23-án kötötték meg Rio de Janeiróban. Az Egyezmény hazánkban 1995-ben került kihirdetésre.⁶ Az Egyezmény célja a biológiai sokféleségben rejlő értékeknek, valamint a biológiai sokféleség és komponensei ökológiai, társadalmi, tudományos, oktatási, kulturális értékeinek megőrzése.⁷ A szerződésben részes államok szuverén jogokkal rendelkeznek saját biológiai erőforrásaik felett, ugyanakkor felelősek biológiai sokféleségük megőrzéséért és biológiai erőforrásaik fenntartható módon történő használatáért. A biológiai sokféleség ugyanis - különösen az utóbbi időben - a különféle emberi tevékenységek hatására jelentősen csökkent. Lényeges pozitívuma az Egyezménynek, hogy ráirányítja a figyelmet a fejlődő országokra is, "biológiai sokféleségük hatalmas értékeire, ugyanakkor az ilyen országokban folyó, sokszor a gazdasági helyzet diktálta rablógazdálkodás mérhetetlenül nagy veszélyeire."⁸

³ Prugberger Tamás: A globalizáció és a környezetvédelem neuralgikus kérdései a jogalkotás, a jogkövetés és a jogalkalmazás síkján, *Magyar Közigazgatás*, 2001/10., 619-625. o.

⁴ Jámbor Adrienn: Gondolatok az állatvédelmi törvény fejlesztéséről, *Iustum Aequum Salutare*, 2018/1. 196. o.

⁵ Varga Katalin: Az emberi környezet nemzetközi jogi védelme, *Rendvédelmi Füzetek*, Budapest, 2000. 35. o.

⁶ 1995. évi LXXXI. törvény a Biológiai Sokféleség Egyezmény kihirdetéséről.

⁷ 1. Cikkely.

⁸ Varga Zoltán: *A biológiai sokféleség állapota és védelme Magyarországon*. Országtanulmány, Fenntartható fejlődés Bizottság, Budapest, 1998. 7. o.

A biológiai sokféleség megóvása érdekében fontos követelmény az ökológiai rendszerek és természetes élőhelyek védelme, a fajok populációinak megóvása, vagy szükség esetén helyreállítása természetes környezetükben. Ehhez nemzetközi együttműködés szükséges, ami az Egyezmény létrehozásának szükségességét indokolta.

Az Egyezmény kétféle védelmet különböztet meg. Az egyik az *ex-situ* védelem: ez a biológiai sokféleség elemeinek, azaz a fajok természetes élőhelyükön *kívüli* megőrzését jelenti, míg az *in-situ* védelem a természetes élőhelyek megőrzését jelenti és a fajok életképes populációinak helyreállítását és fenntartását természetes környezetükben. Ez utóbbi - azaz a fajok védelme természetes élőhelyükön - véleményem szerint különlegesen nagy jelentőséggel bír, ezért az *ex-situ* védelemre akkor kell, hogy sor kerüljön, ha az *in-situ* védelemre nincs lehetőség.

A biológiai sokféleség megőrzése érdekében minden Szerződő Fél saját teljesítőképességének figyelembevételével nemzeti stratégiát, terveket vagy programokat dolgoz ki. Emellett az Egyezmény értelmében támogatni kell az olyan kutatásokat, amelyek a biológiai sokféleség megőrzését, fenntartható használatát segítik elő. Különösen fontos célkitűzés ez a fejlődő országokban. Az Egyezmény ösztönzi a nemzetközi műszaki és tudományos együttműködést is, a biológiai sokféleség megóvása területén.

A Biológiai Sokféleség Egyezmény az élővilág egészének védelmére irányul. A dokumentum külön pozitívumaként emelhető ki, hogy rendkívül sokféle eszközt, szerteágazó módon kíván alkalmazni a célok elérése érdekében, valamint biztosítja a későbbiekre is a csatlakozás lehetőségét további államok számára.

Az Egyezmény és az ezt támogató dokumentum, a Feladatok a XXI. századra (Agenda 21) a legkorszerűbb iránymutatásnak tekinthető a kitűzendő célok és elvégzendő feladatok vonatkozásában, mivel a biológiai változatosság megőrzésének programját a gazdaság, a társadalom és a környezet hármásának középpontjába állítja.

Az Egyezmény lényege tehát abban összegezhető, hogy a szerződő felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy gondoskodnak a természetes élőhelyek védelméről, az egyes fajok életképes populációinak fenntartásáról, továbbá - elsősorban jogi eszközökkel - kialakítják azt a szabályozó rendszert, amely képes biztosítani a fajok és populációik fenntartását.

3. A washingtoni egyezmény (CITES)

A nemzetközi szintű szabályozásban kiemelkedő jelentősége van az 1973. március 3-án Washingtonban elfogadott „A veszélyeztetett vadon élő állat- és növényfajok nemzetközi kereskedelméről” szóló egyezménynek,⁹ mely CITES néven ismert. Az egyezmény célja a vadon élő állat- és növényfajok nemzetközi kereskedelmének

⁹ 2003. évi XXXII. törvény a Washingtonban, 1973. március 3. napján elfogadott, a veszélyeztetett vadon élő állat- és növényfajok nemzetközi kereskedelméről szóló egyezmény kihirdetéséről.

szabályozása, annak érdekében, hogy e fajok túlélése ne kerülhessen veszélybe.¹⁰ Napjainkra nyilvánvalóvá vált, hogy a kiemelkedő jelentőségű fajok megóvása érdekében széleskörű, nemzetközi szintű információ-csere szükséges a fajok veszélyeztetettségének mértékéről. Az 1960-as években ugyanakkor, amikor a CITES gondolata megjelent, a vadvilággal kapcsolatos kereskedelem jogi szabályozásának gondolata meglehetősen új dolog volt.¹¹ Mivel a vadállatok kereskedelme határokon átnyúlik, ezért erőfeszítéseket kell tenni a szükséges nemzetközi szabályozás megteremtése érdekében. A CITES ennek szellemében született.

Napjainkban egyértelműen megállapítható, hogy a különböző növény- és állatfajok közül több mint 30.000 áll különböző szintű védelem alatt.¹² A CITES szövege elsőként az IUCN tagjai által megrendezett találkozón került megfogalmazásra 1963-ban. Az 1848-ban alapított IUCN a természetvédelem területén az egyik legfontosabb, hosszú múltra visszatekintő nemzetközi szervezet. Létrehozásának indoka az volt, hogy a tudományos és természetvédelmi szervezetek képviselői 1947-ben tartott találkozójukon arra a következtetésre jutottak, hogy az egyes államok hatóságai nem tesznek meg minden szükséges intézkedést a környezetvédelem - és azon belül a természetvédelem - területén, ami felvetette a szükségességét egy általános természetvédelmi szervezetnek. Ez lett az IUCN. A Washingtoni Egyezmény szövege végül nyolcvan ország képviselői részvételével tartott konferencián került elfogadásra az Egyesült Államokban, Washingtonban 1973-ban, de csak 1975. július 1-jén lépett hatályba.

Az „egyezmény” kifejezésnek legalább kétféle szempontból van jelentősége a nemzetközi jogban. Szűkebb, hagyományos értelemben az „egyezmény” számos, kiemelkedően fontos nemzetközi egyezmény elnevezése. Tágabb értelemben a nemzetközi egyezmények teljes körét magába foglalja, függetlenül attól, hogy tartalmazzák-e vagy sem címükben az egyezmény elnevezést.¹³ Hazánk csak később, 1985-ben csatlakozott a Washingtoni Egyezményhez.¹⁴ A magyar csatlakozási okirat 1985. május 29-én került letétbe helyezésre a Svájci Államszövetség kormányánál.

Az Egyezményt aláíró államok kinyilvánították, hogy a vadon élő állatokat a maguk szépségében és sokféleségében meg kell őrizni élőhelyükön. A vadon élő növény- és állatfajok egyre nagyobb tudományos, kulturális és gazdasági értéket képviselnek. Az Egyezmény fontos részét képezik a mellékletek. Az I. számú melléklet a kihalással fenyegetett állatfajok közül azokat tartalmazza, amelyekre irányul vagy irányulhat az illegális állatkereskedelem. Az ilyen állatfajok

¹⁰ Jámbor Adrienn: Az állatvédelem jogi szabályozásának története hazánkban, *Doktoranduszok Fóruma*, Miskolci Egyetem, 2012, Miskolc, 81. o.

¹¹ Perczel György: Adalékok a környezetvédelem intézményesülésének történetéhez, *Magyar Közigazgatás*, 1992/1., 31-37. o.

¹² Jámbor Adrienn: *A kedvtelésből tartott állatok jogi védelme*. PhD értekezés, 2016., Miskolc, 40. o.

¹³ Favre David: *An Introduction to the Nature of Treaties*, 2002. <https://www.animallaw.info/intro/convention-trade-endangered-species-cites>, 2018. január 14.

¹⁴ Faragó Tibor – Lakosné Horváth Alojzia (ed.): *Approval and implementation of international conventions on environmental protection and nature conservation in Hungary*. Hungarian Ministry for Environment and Regional Policy, Budapest, 1996. 25. o.

kereskedelmére különösen szigorú szabályokat kell alkalmazni. Az Egyezmény II. számú melléklete azokat az állatfajokat tartalmazza, amelyeket jelenleg még nem fenyeget a kihalás, de ez bekövetkezhet, ha csak a fennmaradásukat biztosító szigorú szabályok nem érvényesülnek szükségtelen és túlzott hasznosításuk megakadályozása érdekében. A III. számú melléklet azokat az állatfajokat tartalmazza, amelyről bármely részes állam úgy gondolja, hogy a jogi szabályozást ki kell rájuk terjeszteni, és nemzetközi kereskedelmüket ellenőrizni kell, annak érdekében, hogy megelőzhető vagy megakadályozható legyen az adott faj kizsákmányolása. A Részes felek vállalják, hogy az I.-III. mellékletben szereplő fajok kereskedelmét kizárólag az Egyezmény rendelkezéseivel összhangban engedélyezik. Az I. mellékletben szereplő bármely faj példányának exportjához megfelelő engedélyt kell szerezni és bemutatni.

Az Egyezmény ugyanakkor nem rendelkezik a fajok élőhelyének védelméről, és az állatfajok országon belüli felhasználásáról sem, kizárólag *nemzetközi kereskedelmüket* szabályozza, ugyanakkor lehetővé teszi, hogy a részes államok az Egyezményben foglaltaknál szigorúbb szabályokat fogadjanak el, illetve természetesen azt is, hogy az Egyezményben nem szereplő fajok példányai kereskedelmére, befogására, szállításra vonatkozóan belső jogszabályban határozzanak meg szigorú követelményeket. A CITES tehát a védett, veszélyeztetett fajok nemzetközi kereskedelmével kapcsolatban csak az általános szabályokat határozza meg, melyeknél szigorúbb, illetve részletesebb rendelkezések megállapítására az Egyezményben részes tagállamok belső jogalkotásában lehetőség van. Az Egyezményt aláíró államok képviselői kétvétenként tartanak találkozókat. Az ilyen találkozók alkalmával felülvizsgálatra kerülnek az Egyezmény mellékletei, és ilyenkor döntenek arról, hogy melyik növény- vagy állatfaj kerüljön fel a listára, vagy éppen ellenkezőleg: kerüljön törlésre a listáról.¹⁵ Így az Egyezmény megteremti a lehetőséget arra, hogy az időközben veszélyeztetett fajok is megfelelő védelemben részesüljenek, illetőleg azt is, hogy ha egy faj természetes egyensúlya helyreáll - azaz veszélyeztetettsége megszűnik -, akkor a nemzetközi szintű védelmet szükségtelenül ne kelljen fenntartani a részes államoknak.

Összességében megállapítható, hogy a Washingtoni Egyezmény a veszélyeztetett fajoknak kizárólag a nemzetközi kereskedelmét szabályozza. Ez rendkívül fontos, különösen mióta ezek közül a fajok közül több kihalt, míg mások veszélyeztetetté váltak. Ezt a folyamatot ugyanis felgyorsította az illegális állatkereskedelem, illetve ennek érdekében az állatok vadászata és befogása. Az Egyezmény ezeket a tevékenységeket próbálja ellenőrizni, sajnos egyelőre nem elég sikeresen. Magyarországon az Egyezményhez történő csatlakozást követően a védett állatokra vonatkozó szabályozás szigorúbbá vált, napjainkban megfelel a nemzetközileg is elfogadott követelményeknek. A jövőben fontos feladat a társadalom minél szélesebb körű tájékoztatása, valamint a határvédelmet ellátó szervek tagjainak megfelelő tájékoztatása. Ez utóbbinak eredményeként egyre

¹⁵ Favre David: *Brief Summary of Convention on Trade in Endangered Species*, 2002. <https://www.animallaw.info/intro/convention-trade-endangered-species-cites>, (utolsó megtekintés: 2018. január 12.)

gyakrabban találnak rá az illegális állatszállítmányokra, sajnos azonban az állatok többsége addigra elpusztul. A jövőben a hatékonyság növelése érdekében a jogszabályi rendelkezések érvényesülését kell minél hatékonyabban biztosítani.

4. A bonni egyezmény

A természetvédelem területén szintén fontos szerepet játszik a Bonnban, 1979. június hó 23. napján kelt, a vadon élő *vándorló állatfajok* védelméről szóló Egyezmény, amely hazánkban 1986-ban került kihirdetésre.¹⁶ Az Egyezmény létrehozásának fő indoka az volt, hogy a szerződő felek mindegyike elismerte, hogy a számtalan formában előforduló vadon élő állatok a Föld természetes rendszereinek nélkülözhetetlen részét képezik, ezért ezeket az emberiség javára meg kell őrizni. A vadon élő állatok egyre növekvő értéket képviselnek, környezetvédelmi, ökológiai, tudományos, oktatási, szociális és gazdasági szempontból. Különös figyelmet kell szentelni a vadon élő állatok azon fajaira, amelyek az államhatáron átlépve vándorolnak. A vadon élő állatok vándorló fajairól történő hatékony gondoskodás minden olyan állam együttműködését igényli, amelyeknek határain belül az ilyen fajok életük bármely szakaszát töltik.

Az Egyezményben részt vevő felek célja annak megelőzése, hogy bármely vándorló faj veszélyeztetetté váljon. Ennek biztosítása érdekében az I. számú Függelék a veszélyeztetett vándorló fajok felsorolását tartalmazza. Azok a vándorló fajok tartoznak ebbe a kategóriába, amelyekről megbízható adatok igazolják, hogy veszélyeztetettek. Az itt felsorolt fajok kizsákmányolását az érintett államok teljes egészében kötelesek megtiltani. A II. számú Függelék mindazokat a vándorló fajokat tartalmazza, amelyeknek kedvezőtlen a védelmi helyzete, és amelyek hatékonyabb védelmére jelentős mértékben kedvezően hatna a nemzetközi megállapodások által elérhető együttműködés. Az itt szereplő fajok vonatkozásában az érintett államoknak olyan megállapodások létrehozására kell törekedniük, amely a fajra nézve előnyös lehet.

Az Egyezmény alapján létrehozott titkárságnak a részes és más szerződő államoktól kapott tájékoztatás alapján naprakész nyilvántartással kell rendelkeznie az I. és II. Függelékben felsorolt vándorló fajok elterjedési területét érintő államokról.

Az Egyezmény rendelkezései semmiféleképpen nem érintik az államok jogát szigorúbb belső intézkedések elfogadására a vándorló fajok megóvása érdekében. Ebből következik, hogy az Egyezmény csak a legszükségesebb, minden részes fél által vállalható követelményeket rögzíti, aminél szigorúbb szabályok megállapítására bármely részes államnak lehetősége van belső jogalkotásában.

¹⁶ 1986. évi 6. törvényerejű rendelet a Bonnban, az 1979. évi június hó 23. napján kelt, a vándorló, vadon élő állatfajok védelméről szóló egyezmény kihirdetéséről.

5. A Berni Egyezmény

A Berni Egyezmény kizárólag az európai kontinens tagállamaira terjed ki, illetve *vadon élő az európai állatok* védelmét szolgálja. Megmutatkozik ez abban is, hogy az egyezményt az Európa Tanács valamennyi tagállama aláírta, de az egyezményhez való csatlakozás bármely állam számára nyitva áll. A vadon élő növények, állatok és természetes élőhelyek védelméről szóló európai egyezmény 1979-ben került elfogadásra.¹⁷ Magyarországon az Egyezmény 1990-ben hirdették ki. (És mikor csatlakoztak a lecsúszottak?)

Az Egyezmény létrehozására az adott alapot, hogy az Európa Tanács célul tűzte ki az államok közötti természetvédelmi együttműködést, egyrészt azért, mert a vadon élő állatok tudományos, kulturális, esztétikai és gazdasági érdekek hordozói, másrészt azért, mert a vadon élő állatok lényeges szerepet játszanak a biológiai sokféleség egyensúlyának fenntartásában. Az Egyesült Nemzetek 1972-ben tartott konferenciája célul tűzte ki a természetvédelem támogatását. Ennek szellemében az Egyezmény célkitűzése, hogy megvédjék a vadon élő állatokat és azok természetes élőhelyeit, különösképpen azon fajok vonatkozásában, amelyek védelme több állam együttműködését igényli. Különös figyelmet fordít az egyezmény a veszélyeztetett és sebezhető fajok védelmére.

Ennek megvalósítása érdekében a szerződő államok megfelelő intézkedéseket tesznek a vadon élő állatok populációinak olyan szinten tartására, amely megfelel a tudományos, kulturális és ökológiai követelményeknek. Minden szerződő állam lépéseket tesz a vadon élő állatok és a természetes élőhelyek nemzeti természetvédelmi politikájának fejlesztésére, különös tekintettel a veszélyeztetett és sebezhető fajokra, ezen belül is elsősorban az őshonos fajokra, továbbá a veszélyeztetett élőhelyekre. A Szerződő felek ennek érdekében szigorú korlátozások érvényesítését vállalták. Ezek közé sorolható az, hogy a vadon élő állatfajok befogása vagy elpusztítása tekintetében a Felek megtiltják a befogás és elpusztítás megkülönböztetés nélküli összes eszközének használatát, amelyek a fajok populációinak helyi eltűnését, azaz részleges kihalását, vagy komoly zavarását okozzák.

A vonuló-vándorló fajokról az Egyezmény külön rendelkezéseket tartalmaz, ami mutatja, hogy az ilyen fajok védelmére az Egyezmény még az általánosan megállapított szabályoknál is jelentősebb figyelmet fordít.

6. A Ramsari Egyezmény

A Ramsari Egyezmény elsősorban természetvédelmi területek védelmére irányul, mégis úgy vélem a vadon élő állatok védelme szempontjából jelentősége vitathatatlan, hiszen a fajok pusztulásának oka számos esetben az élőhelyek szűkülésével - szélső esetben megszűnésével - van összefüggésben. A nemzetközi

¹⁷ Bándi Gyula - Faragó Miklós - Lakosné Horváth Alojzia: *Nemzetközi környezetvédelmi és természetvédelmi egyezmények*. Környezetvédelmi és területfejlesztési Minisztérium Környezetvédelmi Hivatal, Budapest, 1994. 37. o.

jelentőségű vadvizekről, különösen mint a vízimadarak tartózkodási helyéről szóló egyezmény 1971. február 2-án került elfogadásra. Hazánk az Egyezményhez 1979-ben csatlakozott.¹⁸

Az egyezmény azon a felismerésen alapul, hogy a vadvizeknek, továbbá jellegzetes növény- és állatviláguknak, különösen a vízimadarakat fenntartó természetes környezetnek kiemelkedő ökológiai funkciói vannak. Mivel a vízimadarak időszakos vándorlásuk idején országhatárokon repülnek át, ezért nemzetközi vagyonnak kell tekinteni őket. Éppen ezért a vadvizeknek, valamint állatvilágának védelmét nemzetközileg összehangolt állami intézkedésekkel kell biztosítani. Az Egyezmény értelmében vízimadaraknak tekintendők a vadvizektől ökológiailag függő madarak. A Felek meghatározzák, hogy melyek a területükön található olyan vadvizek, amelyeket be kell jelenteni a "Nemzetközi jelentőségű vadvizek jegyzékébe", bejegyzés céljából. Hazánkban 2016-ben 2500 km² vizes élőhely állt a Ramsari egyezmény hatálya alatt.¹⁹ Ehhez tartozhatnak még azok a vadvizekkel szomszédos partmenti és tengerparti területek, szigetek, melyek a vízimadarak tartózkodási területei szempontjából fontosak. Magyarországon a listán szerepel például a Fertő-tó egy része.²⁰

A szerződő államok kötelesek biztosítani a vándorló vízimadár-állomány megóvását, gondozását és célszerű felhasználását. Ennek érdekében a vadvizeket védett területté kell nyilvánítani és biztosítani kell ezek megfelelő felügyeletét.

Az Egyezmény értelmében a nemzetközi, illetve hazai szempontból jelentős vizes területek törvényes védelem alatt állnak. Az egyezmény védelemben részesíti a vízi élővilágot is.

A vízimadarak védelmével kapcsolatban megjegyzendő, hogy a madárfajok védelme meglehetősen korán komoly jelentőségre tett szert az amerikai jogi szabályozásban is. A Vándorló madárfajok védelméről szóló egyezményt kihirdető törvény 1918-ban került elfogadásra az USA-ban a madarak túlzott mértékű vadászatának megakadályozása céljából. Először az törvény csak egy 1916-ban megkötött kétoldalú megállapodáson alapult az Egyesült Államok és Nagy-Britannia között a vándorló madárfajok védelme érdekében.²¹ Később az USA hasonló megállapodásokat kötött Japánnal, Oroszországgal és Mexikóval. A törvény szövetségi bűncselekménnyé nyilvánítja a madarak tartását, vagy megölését speciális engedély hiányában. A madárvédelemmel kapcsolatos lépések hazánkban is meglehetősen korán megjelentek, elsősorban Herman Ottó természettudós, ornitológus elhivatott tevékenységének eredményeként.²² Napjainkban a legnagyobb veszélyt a madárfajok fennmaradására az élőhelyek szűkülése, illetve

¹⁸ Jelenleg hatályos szövege kihirdetve: 1993. évi XLII. törvény a nemzetközi jelentőségű vadvizekről, különösen mint a vízimadarak tartózkodási helyéről szóló, Ramsarban, 1971. február 2-án elfogadott Egyezmény és annak 1982. december 3-án és 1987. május 28-június 3. között elfogadott módosításai egységes szerkezetben történő kihirdetéséről.

¹⁹ Istvánovics Vera: Felszíni vizek kutatása Magyarországon - Helyzetkép és javaslatok, *Magyar Tudomány*, 2015/7., 844. o.

²⁰ Bándi Gyula - Faragó Miklós - Lakosné Horváth Alojzia: i. m. 32. o.

²¹ Jámbor Adrienn: Első lépések a brit állatvédelmi jogban. *Doktoranduszok Fóruma*, Miskolc, 2015, 141. o.

²² Legismertebb munkája: A madarak hasznáról és káráról. Budapest, 1901.

elvezése jelenti. Több száz millió madár pusztul el évente különféle emberi tevékenységek, mérgezések házi és vadmacskák támadásának eredményeként. Nem kérdéses, hogy a költöző madarak jogszabályban biztosított védelme továbbra is szükséges.²³

7. Összegzés

Összességében megállapítható, hogy az utóbbi évtizedekben, de napjainkra különösen fontossá vált a vadon élő állatok védelme az egész világon, így természetesen az Európai Unió területén és hazánkban is. Számos nemzetközi egyezmény került elfogadásra a vadvilág védelmének megóvása érdekében. Emellett az államok többségének belső jogi szabályozásában is egyre kiemeltebb szerepet kap a vadon élő állatok megóvása. A természetvédelemmel foglalkozó kutatások ugyanakkor egyértelműen azt igazolják, hogy a fajok egy része továbbra is veszélyben van, és a fajok kihalása is nagymértékű. Így további erőfeszítések szükségesek. Mindemellett világos, hogy a jogi szabályozás önmagában nem elegendő. A társadalmi szemléletformálásra is fontos szerepet kell a vadvilág és természetes környezet megóvása érdekében fordítani. Ebben fontos szerepet játszanak a különböző természetvédelemmel foglalkozó civil szervezetek, amelyek elhivatottan küzdenek a vadvilág megóvásáért. Mindezek hatására remélhetően a jövőben a védett és veszélyeztetett állatfajok védelméért folyó küzdelem az eddiginél is hatékonyabbá fog válni, mind Magyarországon, mind pedig világviszonylatban.

²³ Rozan, Kristina: *Overview of the Migratory Bird Treaty Act*, 2014, <https://www.animallaw.info/intro/migratory-bird-treaty-act-mbta>, 2018. január 25.